

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А

№ 11.

У Суботу 28. Октобра.

1874.

ЗУМБУЛ-МОМЧЕ, КАРАНФИЛ-ДЪВОЙЧЕ.

Тјо Сава у Дунай отиче,
 Јошъ тише њој момче се првмиче,
 Зумбул-момче рано поранило,
 Мысли младо, да е зора рујна,
 Мысли момче, ал' се чуду диви:
 „Одкуда, Боже, двје у сунашца,
 „Двје данасъ звѣзде преоднице? —
 „Што л' ми данасъ, ко никада, сунце
 „Изъ малене с' отуд' раѣа Саве?
 А то бия Каранфил-дѣвойче;
 Съ оне стране лѣпота се купа;
 Зенице јој — две данице сјајне —
 Руменило млађаны образа
 Зумбул-момче јутромъ одпочинише.
 Па кадъ зачу Каранфил-дѣвойче
 Преварено свое Зумбул-момче,
 Прену смјат', момчету се ругат'.
 Люто бѣше Зумбул-момче младо,
 Дѣвойчке нерад' трпи шале:
 „Стани, враже, да т' обеђну платимъ!“
 Па се вину чуномъ преко Саве.
 Хтѣде бѣжат' Каранфил-дѣвойче:
 Ал' су тежки Ладини окови..
 Ни съ мѣста се немож'.. јдна.. кренут'..
 Већъ чимъ стиже младо Зумбул-момче,
 Паде у чуњ момчету на крило.
 Онъ е любви, грли, любви, любви.

Ђ. П. Б.

ВЕЧЕРЊИ ЧАСИ.

I.

Премили и очекивани съ највећомъ чез-
 њомъ есу за мене вечерњи часи; као приста-
 ниште мороплавателя што усхиће, тако они ме-

не са својимъ миромъ и, одъ своју житељски
 брига ослобођена, съ благимъ духа расположе-
 њимъ за тихій санъ приправљајући, сасвимъ по-
 желани сусретају — и као дете дуго, предуго
 тежећи и чезнећи за матере прсима — съ не-
 кимъ одушевљењемъ дочекивамаъ я њи, аки да су
 они једино утециште, гди мое бриге, туге, радос-
 ти, желѣ и надежде безъ обзира бавиви се мо-
 гу, и безъ да су на опрезу, да ће иј кон трећий
 као на зломъ дѣлу увребати, сасвимъ се ути-
 шавају, мекше и лакше постају, сносяме већ-
 ма него икадъ, умерене и расређене, вештје
 нег' и при самомъ извршивању. Једнимъ сло-
 вомъ све ми е у њима; у њима живимъ, съ њи-
 ма радје живимъ. Та у њима на све мое при-
 телѣ и другове миле, добротворе драге, мы-
 слимъ, предъ очи иј стављамъ, и као да душа
 моя, у њиову се преливајући, у особиту живос-
 ти постепеностъ долази, па ме храбримъ и
 бодримъ чини, више силе подае, кадра прави,
 највећа пожертвовања и са живота опасности
 за добро, мило и любезно предузети, у тимъ
 сву радостъ налазећи, што е баръ у то распо-
 ложеніе могла постављѣна бити. И то се све и-
 ма часовима вечера благодарити, ерѣ се у њи-
 ма тай помышляй роди. — Кудъ да смѣстимъ
 хвалу овы блажены тренућа, гди л' да ијмъ бла-
 годарностъ одама? Ние л' у њдра створителя при-
 роде, кои се и за мене мравка постарао, такимъ
 даромъ обрадовати ме? Теби, о Творче благій,
 припадамъ разиѣженъ у детинској срца наго-
 сти и разкаянъ збогъ гдикио противъ твое ме-
 ни Тобомъ усађене запевести поступака, и у
 дубокомъ осећаню мое човечности Тебе преуз-
 носимъ у души као највышегъ добротвора, най-
 брижљивіегъ и најугодиіегъ отца; ерѣ су Ти
 сва дѣла блага. Прими мою признателностъ као
 жертву повольну; но прими купно и целостъ
 мое благодарности спрамъ оны, кои су ми одъ

тебе послани за мое спасеніе, за мое обдржаваніе, а особито коима зраку, дану живота, и до данашнѣгъ траянна понайвише благодарити ямамъ. Ты нѣма у благодости твоіой подай, да се и они обрадую полученіемъ свои кротки желя, да и нѣнове молитве предъ тобомъ съ милосѣю саслушане буду, и на мене се и у томъ уживаню, као на мило іймъ Твое створенѣ, опомену и любе. И зато да сте благословени часови!

У болѣмъ предѣлу налазећій се путникъ, трудъ, уморъ и претрпѣне непогоде забравля и срце отвара дошавшимъ задовольствама; целогъ дана свету служећи, све сладке предмете одлагаюћи за болѣ доба, утрућенъ радомъ и забавомъ тѣлесномъ, кадъ и мени вы приспете, вечернѣи часи, новъ светъ наилазимъ, чистіе и светліе духа крайне наступаемъ и у царству, гди се могућность одъ немогућности разстае, бриге полажући, оданявамъ, съ нова приправляемъ се, разонодаваюћи прошлостъ одъ будућности, садашности уживати магновенія, у коима текъ выше суштество сматрамъ и довольимъ се, да самъ и я светъ видю, у нѣму се бавю — неку часть, опредѣлѣну ко уживаню, изпрію, и да се нелакомимъ за другомъ, но да ми е нѣно притяжаніе іошъ и садъ као добродошло. Ту изъ далека ездеће и повраћаюће се у свой станъ радо примамъ, за кратко и слађе ми е нѣино пришествіе у тай ма него другдашъ.

II.

Вечернѣи разореня душевногъ часи, часи очаянія пріогъ, и непостижимогъ суштества, сумняна породе, у ваша се нѣдра бацамъ, примите ме и вашомъ частицомъ, кадъ се найвећа на полю буре появлюю страшила, учините, да прочищѣнъ нѣиномъ паромъ и прохладѣнъ духа нѣиномъ союзомъ, безъ сваке мысли, коя бы ме на станъ могъ живота опоменула, у дну душе мое сатворимъ храмъ, гди выша добродѣтель, при лебденю лены идеала, да борави сладкій санъ райске среће. Ахъ! зашто се гроза ваша у црной ноћи завѣси тако страовито появлюе, зашто ли е души моіой пожелана? Сва живота покаянія и савести гризения доводећи на память, вечернѣи часи, заръ тишиномъ и лаганымъ ходомъ вашимъ, ужасъ и свію чувства и найнѣжніи стрепенѣи приводећи, будномъ оку као живо представляте будућа пакла мученя, и умете нѣи већа множити? толи оно немар-

ливо душе разположенѣ, кое вы производите, да га тренуткомъ у вечномъ колебаня бездну претварате, гди се духъ тони безъ надежде избавлѣнн? Не! не! Пріятно е земльотресеніе за неподвижме тварке и духу е ваше траяннѣ умилно, почемъ га за кратко успавати удостоите. О! не не! О! не не! у вама е онай чаръ, оно обаяніе, кое се залудъ у света окретаю и дана течаю тражи. Вы сте жалостноме неаръ, изъ кога смръть ил' цѣлбу прии; мени е прво у часть.

Зора и данъ смртноме найумилнн сачиняваю при уживаню светски дражестій предметъ, сватко іймъ се осмева, нѣи свомъ другомъ предпочитуе времену, одъ нѣи све иште, у нѣи ма све налази; мени мрка ноћъ и вечернѣи замыслѣнн; и мучаня часи, самогъ себе раѣаюћи, забравъ остаю, у комъ, одъ света и присутства други (сретнн) удалѣнъ, моіой оживлѣной меланхоли у наручія се предамъ и плачнмъ очима са свы страна изгледамъ предметъ, помышляемъ, потресаюћи савъ душе саставъ, на празный кой, за мене оставлѣный край, гди бы се вавекъ, докъ дани траю, прикривенъ затаяти могло, изгублѣнъ и самоемъ себи.

Паднувъ о тле, съ праомъ помешанъ, цвилећи у огорченю, иштемъ разблаженіе одъ васъ — вечернѣи часи: тихо и мртвачкомъ тишиномъ спровођени протичете, безъ да се мене коснете, — допуштате, да духъ презне и застане у истомъ степену расслаблѣнн, неприхваћате се кретаемъ и пролазкомъ вашимъ, кога сва подпора у вашой почива власти, кою бы, само вама подану, одъ васъ текъ примати могло. Све, све е у вашой власти, и тако ли да прођете? Но я се вама светимъ, што себе стрпельлива, и на сва ваша гора и опитрія покушеня готова осећамъ, удублѣнъ проницанѣмъ духа у оне часе, гди ће се миръ и покой душе мое съ тишиномъ вашегъ течаю сусрести — по смрти.

К. С. П.

СТАРИНЕ.

Као свуда по земљи, гди су народи живили, и съ єдногъ мѣста на друго премѣштали се, или одъ веће силе нападани и угнѣтавани были и пропадали, остатци показую некадашню славу и величину оногъ народа; тако, између

осталы мѣста и паметника Србске државе, у Срезу Студеничкомъ Окружія Чачанскогъ наоди се наши православны источны, негда Христу Спасителю нашемъ служећи 35. црквій, осимъ далеко чувеногъ и славногъ монастыра Студенице, одъ кои сада само две существују, у којма свештеници Божию св. литургию савршују, а проче су све, коя манѣ, коя више зубомъ времена порушене. У числу овы црквій стои и монастырь Градаць, когъ нѣгова величина и порушени зидови издаю, да е нѣгда славный монастырь быо. У нѣму се налазе две, съ десне и леве стране, у добромъ станю одъ финогъ мермера саграђене гробнице, кое казую да су св. Константина и Елене, — на кои празникъ изъ дальи предѣла свѣтъ на богомолу нѣму у мложини врви. Надписа или каковы други знакова, до изображенія светителя, никакковы неима! —

Све ове цркве одъ доброгъ су матеріала сазидане, и моловане быле, у којма се и сада изображенія наши светителя на дуваровима видити могу, кои су сви тиранскомъ рукомъ изгрѣени.

На граници поменутогъ Среза кодъ села Бркуша и Себимиля спрама Новогъ - Пазара и сада стои блаженопочившегъ Вождя и Господара Србскогъ Карађорђа доста пространый шанецъ, кои е реченоме граду Пазару тежке яде и муке задао и приморао га, главу приклонити му. — Близу шанца стои одъ землѣ умка съ великимъ одъ дрвета подигнутымъ крестомъ.

Будући е вишепоменутой Срезъ страшно планинскій и брдовитъ, зато му е и природа даровала млоге долине и дубраве, изъ кои камениты стѣна прекрасни источници извиру и здраву у мложини воду даю, тако, да, осимъ малы рѣчица и потока, 25. рѣка Срезъ истый просѣцаю, кое све свое источнике, главе, у нѣму имаю, изузимаюћи рѣку Студеницу, коя извире у Врабаницы у Окружію Ужичкомъ, на којма и лѣти и зими воденице мелю, и прекрасну рибу: пастрму, липень, младице и т. д. у себи богато имаю. Све ове рѣке у осамъ слію се и у рѣку Ибаръ утичу. —

Мата М. Кранићъ.

С М Ъ С И Ц А.

ОДЪ ВРХОВНАГО НАРОДА СРБСКОГЪ ВОЖДА.

Поштенородному Господину Гаврилу Николаевићу. Приверженость Ваша к' лицу мое-

му, вѣри православнои и отечеству нашему явно е мени, обратило е наше вниманіе на Васъ. Приимите награжденіе, поставлямо Васъ за Секретара при великомъ Суду вилаетскомъ, и садъ овимъ удовольствуйте се. Увѣрени мы, да ѣте Вы у будуще благоразуміе Ваше на пользу и славу отечества и всѣмъ на удовольствіе употребити и чинити, да и впредъ будемъ Вами благодаранъ и благосклонный.

У Београду
Фебруара 8. 1811.

Верховный Сербскаго Народа
(М. П.) Вождь,
ГЕОРГІЙ ПЕТРОВИЧЪ.

ПОЗДРАВЛЪ

Одабранымъ слушательима П. год. философіе у лицеему К. С.

Стан'те звѣри, стан'те птице,
И остальй Божій створе;
Стан'те рыбе плискавице,
Што пловите синѣ море,
Докъ другове поздравимъ!

Амо браћо у нѣдра ми драга,
У еданъ путь да васъ заглянимъ!
Дође време, те се растадосмо —
Тугу жертвомъ иште муза ми — .
Ево вама, о милн другови,
Нѣжногъ срца отворена дверь;
И удалѣнь секамъ я се васке,
И удалѣнь спомниѣмъ се васъ;
Ако ми и име есть еднако
Съ онимъ, кон непознае мен';
Онай, кон ми сузу прежалостну
Изъ очію гордо истера!
Поздрав'те ми другови вѣрни,
Поздрав'те ми мѣста премила,
Кудъ самъ съ вама найрадїе од'о,
Кудъ самъ съ вама животь блажію.
А садъ съ Богомъ, и одавде прим'те
Жаркогъ срца любкїй ми поздравъ. —
Срцу съ вама необычно с' растат' —
Души тежко съ вама не быти —;
Око мое безъ васъ горко сузи,
Необычне гледеѣ предъ собомъ,
Рука дркти, када перо узме,
Вамъ да пише, што езыку даръ:
Дакле съ Богомъ, муза мене виче,
Растаяня некъ е срећанъ часъ!

Премила брако, драги другови!

Пишимо Музо друговима сладкимъ, кажи-мо, како необично вамо мы безъ нѣи рѣдко, блага! пѣвамо; кажи ѿмъ, како сада ронимъ сузе, кадъ пишемъ рѣчи, кое ће читати. — Есть истина, о дружино мила, да ми є найтеже бесъ васъ! Овамо има више людѣй, више кућа, али ни єдногъ єдиногъ Србина. Прагъ є лѣпа варошь, свуда околѣ нѣга и крозъ нѣга стое редосади (Alee), крозъ нѣга тече рѣка Молдава, коя у себи има два повелика острова, гди є свагда веселѣ и часть, но я нисамъ тамо, неиде Любомиръ безъ васъ —, рѣдко се кадъ сѣти изићи на сокакъ, а кадъ изиђе, коликий є пустой Прагъ, савъ у накретъ прође одъ лютине. Врло ми є тежко! ѿштъ докъ оде Г. Шафарикъ, (кои є заиста еданъ између најболѣи людѣй, и кога препоручемъ вамъ, као друговима, да га особито уважавати) сасвимъ быће ми. — Гледатъу, да после године дана одма дођемъ у Србию, ербо: кромъ Србѣи нигди болѣ нѣ; — ал' тако є, я нисамъ знао, да човека може преварити надежда! —

У Прагу, 8 Августа 1844.

Любомиръ П. Ненадовићъ.

ИСКРИЦЕ.

XVI.

Юго-Славянскій духъ смѣлый и весело из-ходи све више и затвора се у себи. Животъ за многе нѣе него комадъ хлѣба, купе га съ дикомъ, купе рану тѣлесну съ душомъ. Болѣ бы ѿмъ было орати и копати, него тако народно свойство грдити. Два народа смо у єдномъ пуку, — капа и клубукъ нису иста отачбина; лѣчитель и месаръ неговори истый єзыкъ; тежакъ и трговацъ су као неприятельи. Валя клубукъ да се поклонѣ прамъ капи; у овой є особито народность, достоинство и срце. Поправляймо народну неизврстность, народне ране выдаймо; но поправляюћи и выдаюћи почитуймо народъ са свымъ срцемъ нашимъ. Одъ нѣга учимо нашъ людскій єзыкъ, а неқваримо га мудрымъ нашимъ варварствомъ. Учимо повѣсть нѣгову, да намъ новый животъ буде као наслѣдованѣ старога и непрестано узвышенѣ.

НАРОДНЕ СРБСКЕ ПОСЛОВИЦЕ.

(Скупѣо Тодоръ Влањъ учитель.)

Кои нѣе благодаранъ на мрвици, нѣе ни на комаду.

Марици у мрвици нема ништа.

Ко се чеше, гди га не сврби, тай се често грби.

Ко незна ценити важность сокола, онъ га држи за кобца.

Ко данасъ изгуби вређу, сутра ће и веђу. Данасъ кокошку, а сутра ни яе.

Има га радо, ко со у очи.

Кадъ се вашъ наѣде у опанку, оће после и за вратъ.

Гласъ до неба, а репъ се по земљи вуче.

Слази съ кола, цаба ти кирѣя.

Споля гладацъ, а у среди ярацъ.

У корняче є слабо тело, али яка кора.

Хвалѣне ягоде, празне котарице.

Што є брзо, то є кусо.

Кои лакше иде, далѣ одлази.

Куракъ длаку меня, али ћудъ никада.

Кога назову куракѣмъ, тай ягнѣ нѣе ни бѣо, а куракъ ће и остати.

Кадъ упру виле у очи, онда треба да ил' виле пукну, ил' оч. изкоче.

Єдна паметь, ил' улето ил' у зиму.

Кои носи, не проси.

Ко се лебомъ игра, тай ни прое неће ести.

ПОПРАВКА.

У последѣиъ числу Подунавке подирало се неколко већи погрѣшака, кое се имаю овако поправити: на стр. 170 у првога реда 13 врсти: „царства своя“ - „царство свое“; у 15 врсти „четирѣ“ - „четирѣ“; у 49 врсти: „уштрашава“ - „узрашава“; на стр. 175 у првога реда 14 врсти: „наоружама“ - „наоружама“; пољ Искрицомъ у 11 врсти: „на“ - „ни“; на стр. 172 у другога реда 9 врсти: „лѣти“ - „лѣта“ у 11 врсти: „достоина“ - „достоина“.

Учредникъ Милошь Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.